

Joanna MAKSYM-BENCZEW
Opole

Stan i perspektywy opolskiej bohemistyki

Zanim omówimy obecny stan opolskiej bohemistyki, należałoby powrócić do historii. Początki związane są jeszcze z Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. Powstańców Śląskich. Znaczącym momentem było powołanie w roku 1986 w Instytucie Filologii Polskiej specjalności filologia czeska na kierunku filologia polska, a w 1990 r. kierunku filologia polska ze słowiańską o nastawieniu bohemistycznym, a także powołanie w 1991 r. Katedry Sławistyki (na bazie Zakładu Językoznawstwa Zachodniosłowiańskiego), której kierownikiem został profesor Antoni Furdal, pełniący tę funkcję w latach 1991–1994. Kolejni kierujący Katedrą, już w Uniwersytecie Opolskim, to profesor Władysław Lubaś (1994–2002), profesor Julian Kornhauser (2002–2005) i od roku 2005 profesor Jacek Baluch.

Funkcjonujące na Uniwersytecie Opolskim studia doktoranckie dały możliwość kształcenia własnej kadry naukowej. W Katedrze Sławistyki powstały i zostały obronione trzy bohemistyczne prace doktorskie. W roku 2001 jedna językoznawcza pod kierunkiem prof. Władysława Lubasia (Grażyny Balowskiej, *Próby Óndry Lysohorského utworzenia laskiego języka literackiego*) i dwie literaturoznawcze pod kierunkiem prof. Jacka Balucha (w roku 2002 Joanny Maksym-Benczew »*Kritický měsíčník*« 1938–1948. *Zarys monograficzny*, a rok później Aleksandry Pająk *Jaroslav Durych a spór o sens českých dějův*).

Największy wkład w rozwój opolskiej bohemistyki mieli – oprócz wymienionych już kierowników – najdłużej związani z opolską katedrą: prof. dr hab. Mieczysław Balowski (1981–2007) i prof. dr hab. Jiří Damborský (1989–1999).

Obecnie opolska Katedra Sławistyki, w której zatrudnionych jest kilkunastu pracowników, prowadzi badania w zakresie językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa zachodniosłowiańskiego (czeskiego i polskiego) oraz południowo-słowiańskiego (serbskiego, chorwackiego i macedońskiego).

Część bohemistyczną kadry stanowią: prof. UO dr hab. Jacek Baluch (od 1996), dr hab. Joanna Czaplńska (od 2007), dr Grażyna Balowska (od 1994), dr Joanna Maksym-Benczew (od 2002), dr Aleksandra Pająk (od 2006) i mgr Roman Kanda (od 2007, doktorant Uniwersytetu im. Pałackiego w Ołomuńcu, który jest lektorem).

Perspektywy rozwoju bohemistyki, jak i innych dziedzin naukowych w ośrodkach akademickich warunkowane są również, o ile nie przede wszystkim, możliwościami kształcenia studentów. Od roku akademickiego 2006/2007 na Uniwersytecie Opolskim powstał nowy kierunek, dający po raz pierwszy niezależność. Do tej pory

bohemistyka była jedynie jedną ze specjalności proponowanych studentom filologii polskiej. Nieco inna sytuacja była jeszcze na początku, gdy był to kierunek filologia polska z filologią słowiańską, ale była to jednak filologia polska. Od 2006 roku w związku z wymogami nowego bolońskiego systemu kształcenia zostały otwarte trzyletnie studia licencjackie na kierunku: filologia, specjalność: filologia słowiańska z dwiema specjalizacjami: serbską i chorwacką oraz właśnie czeską. Katedra i kierunek funkcjonują nadal w Instytucie Filologii Polskiej, ale studenci realizują już zupełnie inny program studiów zgodny z nowymi standardami. Najnowsza siatka studiów licencjackich obejmuje między innymi 600 godzin praktycznej nauki języka czeskiego, 120 praktycznej nauki języka rosyjskiego, 120 godzin lektoratu języka zachodniego. W ramach kształcenia studenci mają też do wyboru kilka opcji jak „euro-peistyka”, „komunikacja publiczna” czy „antropologia nowych mediów” oraz opcję sławistyczną „kultura i turystyka regionów”, a także zajęcia fakultatywne proponowane i prowadzone przez pracowników katedry sławistyki. Za rok zostaną otwarte dwuletnie studia magisterskie ze specjalizacją translatologiczną. W roku 2011 mury opolskiej uczelni opuszczą pierwsi absolwenci pełnego cyklu kształcenia w systemie 3+2. W roku akademickim 2008/2009 łącznie na I, II i III roku nowego kierunku będzie studiować 48 studentów, natomiast na pozostałych dwóch latach wygasającej specjalizacji (rok IV i V) około dwudziestu, razem niemal 80 studentów.

W ramach wymiany ministerialnej studenci specjalizacji czeskiej mają możliwość korzystania z letnich kursów językowych oraz uzyskania semestralnych stypendiów na wybranych uniwersytetach czeskich, oczywiście najczęściej wybierają Pragę. Natomiast realizowany w Uniwersytecie Opolskim program SOCRATES-Erasmus, którego koordynatorką jest dr Grażyna Balowska, umożliwia studentom semestralne studia, a nauczycielom akademickim pobyty naukowo-dydaktyczne w Opatowie (Slezská univerzita), a od nowego roku akademickiego również na uniwersytecie w Hradcu Králové.

Na zakończenie warto także wspomnieć o bohemistycznych inicjatywach podejmowanych często we współpracy z Naukowym Kołem Sławistów, które powstało w 1985 r. Były to między innymi: studenckie konferencje naukowe, organizowane już od roku 1986, studenckie obozy naukowe w Czechach (w latach 1986–1988), przeglądy filmu czeskiego (organizowane od roku 1997), dni czeskie (pierwszy odbył się w roku 1995), później organizowane jako dni kultury czeskiej, zorganizowane z dużym rozmachem VII Ogólnopolskie Dni Bohemistów (połączone z finałem konkursu przekładowego) czy konkurs wiedzy o Czechach dla gimnazjalistów Opolszczyzny. Od 1996 r. organizowane są cykliczne imprezy pod nazwą „Dni Słowiańskie”, w ramach których odbywają się wykłady, prezentacje, przeglądy filmowe i zajęcia otwarte pracowników Katedry Sławistyki, te ostatnie adresowane są przede wszystkim do kandydatów na studia. Należy tu dodać, że powyżej wymienione akcje (z wyjątkiem konkursu wiedzy o Czechach dla gimnazjalistów Opolszczyzny) były zainicjowane, a także organizowane przez (lub przy współdziałaniu) prof. dra hab. Mieczysława Balowskiego.

O wciąż utrzymującym się zainteresowaniu Czechami, a co za tym idzie studiami bohemistycznymi w województwie opolskim i śląskim, skąd rekrutują się opolscy studenci, decydują w dużej mierze następujące czynniki:

- 1) ożywiona turystyka w pasie przygranicznym;
- 2) kontakty partnerskie, projekty w ramach euroregionów „Pradziad” na Opolszczyźnie i „Silesia” w województwie śląskim;
- 3) możliwości zatrudnienia, niekoniecznie filologicznego, po drugiej stronie granicy.

Tegoroczna rekrutacja wskazuje, że filologia czeska staje się popularnym kierunkiem, a właśnie przyszli studenci gwarantują perspektywy rozwoju opolskiego ośrodka bohemistycznego oddalonego zaledwie 70 kilometrów od granicy z Republiką Czeską.